

ARTICLES CENTRALS

L'irlandès i la guerra llarga a Irlanda del Nord

Diarmait Mac Giolla Chríost

Professor a la School Of Welsh, Universitat de Cardiff. Gal·les, Regne Unit.

Per entendre qualsevol conflicte amb una dimensió ètnica cal posar una atenció especial a la llengua (Mac Giolla Chríost, 2003: 1). Aquesta afirmació, feta fa alguns anys per la Comissió Internacional Independent per Kosovo, segueix sent completament vàlida. La llengua forma part de tots els conflictes etno-polítics i l'irlandès en el conflicte històric d'Irlanda del Nord n'és un clar exemple.

Tot i que hi ha hagut un pacte polític a la regió des de 1998 i els antics enemics polítics Sinn Féin i Partit Democràtic Unionista ara comparteixen el poder a l'Assemblea d'Irlanda del Nord, la llengua irlandesa segueix sent un tema complex i, de vegades, causant de divisions. Sovint es situa l'irlandès al centre d'una lluita cultural a la regió.

Quan el conflicte polític violent que es coneix com 'els trastorns' (*The Troubles*, en la terminologia habitual de la majoria de periodistes), o 'la llarga guerra' (*The Long War*, una frase d'origen republicà irlandès) va començar a finals de la dècada de 1960, ningú amb dos dits de front podria haver previst el paper que hi jugaria la llengua irlandesa. Al cap i a la fi, s'assumia de forma majoritària que els últims parlants nadius de la llengua a Irlanda del Nord havien mort en algun moment de la dècada de 1960 (Mac Giolla Chríost, 2005: 136).

La relació entre la llengua i la *guerra llarga* va començar en una presó coneguda com a presó reial Long Kesh (*HMP Long Kesh*). En el període entre 1972 i 1976, centenars de joves eren retinguts sense judici sota la sospita de que eren irlandesos republicans radicals i que, per tant, estaven implicats en la violència política que s'havia materialitzat en

cotxes bomba, assassinats i episodis freqüents de violència urbana. Eren retinguts com a presoners amb una categoria especial, cosa que significava que se'ls permetia vestir a la seva manera, associar-se, no realitzar treballs de presó, rebre menjar i altres paquets dels visitants habituals, així com organitzar-se com a membres d'una organització paramilitar.

Sota aquest règim, alguns presoners irlandesos republicans van començar a aprendre la llengua irlandesa. Per ells, això era part d'una tradició que havia començat al camp d'internament de Frongoch, a Gal·les, el 1916 i que va continuar al de Curragh, a Irlanda, durant la dècada de 1940. Entre els joves rebels de la Presó Reial Long Kesh destacava Bobby Sands, qui més tard lideraria les vagues de fam mortals de 1981. Sands i els seus companys van aprendre irlandès gràcies a les lliçons d'alguns superiors que havien adquirit coneixements de la llengua a l'escola i en classes extraescolars. Quan altres presoners s'hi van sumar, es van organitzar en les anomenades cabanyes gaèliques ('Gaelic' o 'Gaeltacht' huts).

“ Els presoners van resistir la imposició del nou règim i la llengua irlandesa es va convertir en un element central de la resistència ”

Fins aquell moment no hi va haver cap fet especialment rellevant, però les coses van canviar de forma dramàtica l'any 1976. El març d'aquell any el govern britànic va decidir cancel·lar la categoria especial dels presoners i va canviar el dormitori i les cabanyes comunals de la presó reial Long Kesh, que els presoners anomenaven les Gàbies, per cel·les distribuïdes en forma de "H". Aquestes noves cel·les estaven dissenyades per permetre l'aïllament dels presoners i impedir la seva coherència com a comunitat política. Després d'aquestes reformes, el nom de la presó reial Long Kesh va passar a ser 'presó reial The Maze' (el laberint).

Els presoners van resistir la imposició del nou règim i la llengua irlandesa es va convertir en un element central de la resistència. Entre 1976 i 1981 hi va haver una

escalada de protestes que va culminar amb les vagues de fam de 1981, deu de les quals van acabar amb la mort del vaguista. El primer en morir va ser Bobby Sands.

Segons deien ells mateixos, durant aquest període els presoners utilitzaven la llengua com una arma de resistència (Mac Giolla Chríost, 2012). Feien servir el seu particular argot de l'irlandès de la presó -que van anomenar 'Jailic' (una barreja entre 'presó' (*jail*) i 'gaèlic')- per comunicar-se entre ells i com a codi que els guardians no entenien. Com que els presoners estaven retinguts a les seves cel·les durant 23 hores al dia i no es podien associar lliurement, també van utilitzar les classes d'irlandès, cridades de cel·la a cel·la, per mantenir el seu sentiment de col·lectivitat, millorant així la seva moral i el seu estat psicològic.

Durant aquest mateix període es va negar l'accés dels presoners a materials educatius, així que van haver de passar-los d'amagat. Tenien tanta determinació en aprendre que ràpidament es va formar un grup central de presoners que parlaven irlandès. Els detinguts van anomenar a aquesta comunitat lingüística 'Jailtacht' (en un joc de paraules amb el mot 'Gaeltacht', que fa referència a la comunitat lingüística irlandesa).

Els deu morts de 1981 van conduir a una pausa en les activitats sobre llengua irlandesa a la presó, que duraria alguns anys. Mentrestant, altres grups de fora de la presó van agafar el relleu en l'adopció política de la llengua. Així, el *Sinn Féin* va començar a destacar com a partit polític rellevant i la promoció de la llengua irlandesa era part dels seus objectius. Per a alguns, la lluita cultural va passar a ser una representació de la lluita armada. Per tant, la comunitat lingüística irlandesa que s'havia creat a la presó reial *The Maze* va tenir una influència destacada en la revitalització de la comunitat lingüística irlandesa a llocs com Belfast.

“ Quan van ser alliberats com a part del pacte polític, aquests presoners van contribuir de forma destacada a la revitalització de l'irlandès a Irlanda del Nord ”

A la presó reial *The Maze* l'interès per la llengua va tornar a sorgir a finals de la dècada de 1980, quan Séanna Walsh, un dels companys més propers de Bobby Sands, va tornar-hi per complir una altra condemna. Aquesta vegada els presoners van organitzar l'aprenentatge de la llengua d'una manera molt més estructurada. Com que ja no protestaven, tenien llibertat per fer-ho. Així, van desenvolupar cursos intensius propis i, establint ales específiques *Gaeltacht* en algunes parts de la presó, van tornar a crear un sentiment de comunitat lingüística irlandesa.

El 1998 va arribar l'acord polític i ja hi havia una nova generació de presoners republicans que parlava l'irlandès. Quan van ser alliberats com a part del pacte van contribuir de forma destacada a la revitalització de l'irlandès a Irlanda del Nord.

Tot i que s'ha intentat arrelar a la regió una política democràtica més clàssica, sembla que desenllaçar la llengua de la política històrica de la guerra llarga serà una tasca difícil. Els activistes en favor de l'irlandès han fet campanya, sense cap resultat, per una Llei de la Llengua Irlandesa a Irlanda del Nord. Ara bé, la institucionalització de la llengua només podrà tenir lloc si la societat en general considera l'irlandès com un bé públic (Rawls, 1971). En aquest sentit, encara cal concebre i portar a terme una gran feina de compromís, explicació i persuasió.

Mac Giolla Chríost, D. (2003) *Language, Identity and Conflict* London: Routledge.

Mac Giolla Chríost, D. (2005) *The Irish Language in Ireland from Goídel to Globalisation* Londres: Routledge.

Rawls, J. (1971) *A Theory of Justice* Cambridge, MA: Belknap press of Harvard University Press.

Acrònims i glossari

Gaèlic - Terme alternatiu per a la llengua irlandesa

Gaeltacht - Comunitat lingüística irlandesa

HMP - Her Majesty's Prison (*presó reial*)

Fotografía : Marcella / CC BY / Desaturada. - Mural de Bobby Sands a Belfast -

© Generalitat de Catalunya